

Enonkosken vanhus- ja vammaisneuvosto 16.8.2023

§ 18 Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan palvelustrategia ja palvelutuotantosuunnitelma. Lausunto Eloisan palvelustrategiasta ja palvelutuotantosuunnitelmasta

Kohta 1. Enonkosken vanhus- ja vammaisneuvosto yhtyy yksimielisesti Enonkosken kunnan lausuntoon Etelä-Savon hyvinvointialueen palvelustrategiasta ja palvelujen tuotantosuunnitelmasta

Kohta 2. Nykyiset toimipaikat tulee säilyttää, koska ne toimivat myös hoitotarvikkeiden jakelupaikkoina. Esimerkiksi kroonikkovaivat ja diabetestarvikkeet. Jos sote-toimipistettä ei ole, mistä henkilökohtaiset avustajat saavat / hakevat avustajan työssä tarvittavat välineet ja tarvikkeet? Ajavat omalla ajallaan Savonlinnan pääterveyskeskukseen? Ja hakevat sieltä tarvikkeita? Jos henkilökohtaisella avustajalla ja henkilöllä ketä avustetaan ei kummallakaan ole omaa autoa, niin mistä ja millä tavoin tällaiset asiat hoidetaan? Nämä asiat ovat työajalla hoidettavia asioita, näitä ei hoideta ns omalla vapaa-ajalla.

Tarvitaan palvelut kunnassa paikan päällä. Tarvitaan toimipiste / toimipaikka, jossa kuntalaiset saavat ja voivat asioida paikan päällä, sekä sosiaali- että terveystarvikkeissa. On monia autottomia kuntalaisia jotka eivät välttämättä pysty käyttämään julkista liikennettä sote-palveluihin päästäkseen, esimerkiksi Savonlinnan pääterveysasemalle. Lisäksi julkiset liikenneyhteydet toimivat niin harvakseltaan, että niiden avulla Enonkoskelta Savonlinnan suuntaan suuntautuva, sote-palveluihin kohdentuva asiointi tuskin edes onnistuu.

Kaikkia palveluita ei voida viedä "digiin" eli niin sanotusti ohjata kunnan asukkaita digipalveluiden käyttäjiksi siksi koska hyvin monilla kunnan asukkailla ei ole A) osaamista B) laitteita ja välineitä joiden avulla he pääsisivät näiden palveluiden piiriin.

Lähtökohtana lakisääteisten palveluiden järjestämisessä ei voi olla se, että väestö joutuu opettelemaan uusia taitoja, kuten esimerkiksi varta vasten opettelemaan digitaitoja, päästäkseen lakisääteisten sosiaali- ja terveystarvikkeiden piiriin.

Kohta 3. Vammaispalvelut. Henkilökohtaisen avun järjestämisessä on huomioitava se, että henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvia asiakkaita ei saa eikä voi pakottaa työnantajamalliin. Eloisan palvelustrategiassa korostuu vammaispalveluiden ja henkilökohtaisen avun järjestämistavan kohdalla se, että avustajapalveluja pyritään järjestämään työnantajamallin kautta. Avustajapalvelu on lakiäsiteinen palvelu, josta säädetään vammaispalvelulaissa, todeten että henkilökohtaisen avun järjestämistapoja on kolme: työnantajamalli, palvelusetelimalli sekä ostopalvelumalli. Jokaisella henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvalla asiakkaalla on oikeus itsenäisesti valita se malli, jonka avulla avustajapalvelu järjestetään. Ketään ei voi eikä pidä pakottaa toimimaan työnantajana jos asiakas ei sitä itse halua tai koe siihen pystyvänsä. Entisellä Sosterin alueella palvelusetelimallia ei koskaan ehditty ottaa käyttöön vammaispalvelun asiakkaiden kohdalla. Käytössä olivat vain työnantajamalli sekä ostopalvelumalli.

Eloisan palvelustrategiassa on vammaispalvelujen säästöjen kohdalla mainittu kuljetuspalvelut säästöjen kohteena. Kuljetuspalvelut ovat vammaispalvelulaissa säädetty lakiäsiteinen palvelu. Niiden kilpailutuksella ei missään nimessä pidä hakea säästöjä. Mitä ovat palvelustrategiassa mainitut summat 300 000 ja 500 000 euroa sivulla 223 ? Näistä on yritetty kysyä Eloisasta tarkentavia kysymyksiä, mutta vastausta ei ole saatu. Maallikon on vaikea, ellei mahdoton kommentoida palvelusuunnitelmaa näiltä osin, kun ei ole tiedossa mitä nämä summat tarkoittavat.

Kohta 4 Tarkempia näkökulmia Eloisan palvelustrategiaan

Terveyspalveluiden tuotantosuunnitelma alkaen sivu 165

Sosiaali- ja terveystalokuspalvelut. Palveluita tarvitaan kunnassa myös paikan päällä.

Sairaalapalvelut alkaen sivu 187

Sosiaali- ja terveystalokuspalvelut. Palveluita tarvitaan kunnassa myös paikan päällä. Kaikkea ei voi eikä pidä siirtää etäpalveluiksi digiin". Siksi, koska on paljon kuntalaisia keillä ei ole tarvittavaa digiosaamista eikä laitteita. Savonlinnan keskussairaalan palveluita tarvitaan.

Päivystyspalvelut alkaen sivu 187

Päivystyspalvelut tulee säilyttää Savonlinnan keskussairaalassa. Enonkosken kaltaisen maalaiskunnan näkökulmasta katsottuna se, että päivystyspalvelut poistuisivat Savonlinnan keskussairaalasta, on katastrofaalinen asia. Etenkin autottomia kuntalaisia kuntalaisia huomioiden, joiden joukossa on myös paljon vanhuksia. Kela-taksi järjestelmä on ajettu Kelan toimesta sellaiseen suuntaan, että palvelun taso on romahdutettu kilpailuttamisen johdosta. Lisäksi taksilain uudistus 2018 poisti päivystysvelvollisuuden, mikä on heikentänyt taksien saatavuutta etenkin maakunnissa. Lisäksi maakunnan ikärakenne on sellainen, että ikääntyvää ja eläköityvää väestöä on enemmän, ja moni liikennöitsijä on lopettanut toimintansa viimeisen viiden vuoden aikajaksolla. Eli palvelujen tuotannossa ei voida nojata, eikä tule tai pidä nojata siihen ajatukseen että kyllä Kela-taksilla palveluihin pääsee. Lisäksi suurimmalla osalla väestöstä ei ole ns oikeutta tilata Kela-kyyttä muuta kuin lähetteellä, ja päivystykseen kun mennään, sinne ei mennä lähetteellä vaan sinne mennään silloin kun on hätä ja tarve.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut alkaen sivu 198

Näkökulma: sivulla 200 todetaan kustannussäästöistä ja tehokkuutta tuovista toimenpiteistä seuraavaa: "Painopiste mielenterveys- ja päihdeasumisessa on, että asiakas pärjää kevyemmissä palveluissa."

Realiteetti valitettavan usein on se, että asiakas ei pärjää kevyemmissä palveluissa, ja että asiakas tarvitsee jatkumoa, joka syntyy ns pitkän linjan palveluista eli pitkän linjan hoitosuhteesta. Jo pelkästään siinä, että luottamuksellinen asiakassuhde voi syntyä, kestää oma aikansa, joskus jopa useita kuukausia. Viimeinen asia mitä tulisi tehdä, on "palveluiden keventäminen". Se saattaa pahimmillaan tarkoittaa jopa asiakkaiden heitteille jättämistä.

Sosiaalipalveluiden tuotantosuunnitelma alkaen sivu 208

Maininta kustannussäästöjen hakemisesta mm siten, että toimitiloja vähennetään on ymmärrettävä, mutta toki tämän herättää etenkin ns pienempiä maaseutukuntia ja niiden palveluita ajatellen huolen siitä, että miten palvelut ovat käytännössä saatavilla. Kaikissa Etelä-Savon pienissä maaseutukunnissa asuu edelleen myös niitä ihmisiä, keillä ei välttämättä ole omaa autoa, tai autoa käytettävissä. Ja kun lapsiperheiden palveluista, etenkin sosiaalipalveluista puhutaan, johon usein liittyy myös melkoinen byrokraatia, eli että asiakkaan on toimitettava sosiaaliviranomaistahoille runsaasti erilaisia dokumentteja, saattaa käytännön asiointi vaikeutua huomattavasti jos pienen kunnan päätaajamassa ei enää ole palveluja paikan päällä saatavilla. Kaikilla ei välttämättä ole etäyhteyksiä käytettävissä, tai osaamista niiden käyttöön.

Ikääntyneiden palveluiden tuotantosuunnitelma alkaen sivu 227

Enonkosken vanhus- ja vammaisneuvosto viittaa tässä kohden erityisesti Enonkosken kunnan lausuntoon Etelä-Savon hyvinvointialueen palvelustrategiasta ja palvelujen tuotantosuunnitelmasta. Eritoten kunnan lausunto sivut 2 ja 3.

Enonkosken kunnan lausunto sivu 3: "Enonkosken kunta edellyttää myös, että jatkossakin Enonkoskella toimii ikääntyneiden palveluasumisen yksikkö Koskenhelmi, jolloin asiakkaat hoidetaan oman kunnan alueella ja omaisilla sekä läheisillä on tosiasiallinen mahdollisuus vierailta heidän luonaan. Samoin esimerkiksi saattohoitoasiakkaiden hoidon kannalta on tärkeää, että palveluasumista on tarjolla kunnassa, samoin vuorohoitopaikkoja ja välimuotoista asumista.

On huomioitava, että mikäli hoitajan ja lääkärin vastaanottopalvelut siirretään esimerkiksi Savonlinnaan, tulee Enonkosken Ihamaniemeltä matkaa vastaanotolle noin 60–70 km matkaa yhteen suuntaan – huomioiden lisäksi Hanhivirran lossin aikataulut. Tällöin ei asukkaiden yhdenvertaisuus toteudu ja ilmeisenä riskinä on, että ihmiset hakeutuvat hoitajan tai lääkärin vastaanotolle, kun terveydentila on jo heikentynyt tai hakeutuvat vasta päivystykseen, joka ei ole oikea paikka hoidattaa pitkäaikaissairauksia tai kiireettömiä vaivoja. On kohtuutonta, että sote-palvelut keskitettäisiin vain suurempiin yksiköihin.

[...] Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee yhdessä edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Ennaltaehkäisevä työ on ensiarvoisen tärkeää – samoin helposti saavutettavissa olevat sote-palvelut. Lähipalveluina tuotettavat palvelut ovat kaikkien kuntalaisten ja viime kädessä kunnan ja hyvinvointialueen etu, jos asiakkaat pääsevät viiveettä vastaanotolle/hoitoon. Jos kuntalaiset joutuvat hakemaan sote-palvelunsa kauempaa, tulee huomioida, että osalla kuntalaisista ei ole oman auton käyttömahdollisuutta ja julkinen liikenne Enonkoskelta Savonlinnaan on erittäin rajallista. Kela-kyytejä tarjoavia takseja tällä hetkellä kunnan alueella on vain kaksi, joiden palvelujen saatavuus on erittäin rajallista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Kela-kyydit joudutaan tilaamaan naapurikunnista, joka ei ole taloudellisesti kenenkään kannalta järkevää yhteiskunnan varojen käyttöä. Samoin uhkana on, että ensihoidon palvelujen käyttö tulee lisääntymään, kun asiakkaat eivät pääse lähipalveluihin ajallaan."

Erityisesti ikääntyneiden palveluita koskien ei voi muuta kuin todeta, että palveluita tarvitaan paikan päällä sekä kotiin tuotuna. Siksi, koska hyvin monilla ikääntyneellä ei ole ole digiosaamista eikä myöskään digipalveluiden piiriin pääsemisessä tarvittavia laitteita.

Yhteistyö järjestöjen, yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa upea ja hieno asia, Mutta. Järjestöissä ja yhdistyksissä alkaa aktiiviset toimijat olla pääsääntöisesti melko iäkästä väkeä, jotka alkavat itse saapua siihen kohtaan että he tarvitsevat apua ja tukea. Näin ainakin Enonkoskella. Joten kuka auttaa ikänsä järjestöissä ja yhdistyksissä ilmaista työtä tehnyttä, ja aina muita auttamassa ollutta henkilöä nyt, kun hän alkaa itse saapua siihen kohtaan että tarvitsisi paikan päällä apua ja tukea?

Yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille Etelä-Savon hyvinvointialueella

Jos Etelä-Savon hyvinvointialueen palvelusuunnitelma toteutuisi tällaisenaan, se asettaisi maalaiskuntien ja kaupunkien asukkaat eriarvoiseen asemaan (perustelut näkemykselle löytyvät mm Enonkosken kunnan lausunnosta). Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat lakisääteisiä palveluita, joita tulee tuottaa yhdenvertaisesti kaikille kansalaisille.